

Asia: VN/10058/2020, STM053:00/2020

Lausuntopyyntö esityksestä kontaktien jäljityssovelluksen käyttöönotosta Covid-19-epidemian hallinnan tueksi

Kysymykset

1. Muistiossa esitellään mobiilisovellus tukemaan tartuntatautien jäljitystyötä ja tartuntaketjujen katkaisemista. Onko tämä tarkoituksenmukainen tapa jäljittää tartuntaketjuja?

-

Avoimet huomiot koskien kysymystä 1

-

2. Onko esityksessä asianmukaisesti otettu huomioon henkilötietojen ja yksityisyyden suojaan liittyvät näkökohdat?

-

Avoimet huomiot koskien kysymystä 2

-

3. Onko muistiossa tunnistetut lainsäädäntömuutokset riittävät?

-

Avoimet huomiot koskien kysymystä 3

-

4. Mahdolliset yksilöidyt säädösmuutosehdotukset

-

5. Mitä hyötyjä arvioitte sovelluksella olevan ja mille tahoille?

-

6. Millaisia riskejä valmisteluun tai sovelluksen käyttöön voi kohdistua?

7. Muut huomiot muistiosta ja liitteestä. Voit esittää myös näkemyksiä jäljitysprosessissa tarvittavaan tiedonhallinnan ja tietojärjestelmien kehitykseen.

Sosiaali- ja terveysministeriö on 28.4.2020 pyytänyt korkeimman hallinto-oikeuden lausuntoa esityksestä kontaktien jäljityssovelluksen käyttöönotosta Covid-19-epidemian hallinnan tueksi. Korkein hallinto-oikeus esittää lausuntonaan seuraavan.

Kuten esityksessä todetaan, Covid-19-epidemian aiheuttamat olosuhteet ovat poikkeukselliset ja epidemian torjunnassa ja sen terveyshaittojen minimoimisessa on perusteltua harkita myös uudenlaisia keinoja teknologian hyödyntämiseen ja arvioida niitä oikeudellisesti. Korkein hallinto-oikeus katsoo, että esityksen tavoitteet vastaavat perustuslain 19 §:n 3 momentissa julkiselle vallalle säädettyä väestön terveyden edistämistehtävää. Tavoitteena on, että jäljityssovelluksen käyttöönotto voi laajamittaisesti toteutuessaan rajoittaa epidemian leviämistä, edesauttaa riittävien terveyspalvelujen saatavuutta ja tukea liikkumis- ja kokoontumisvapauteen tai muihin oikeuksiin kohdistuvien rajoitusten lieventämistä.

Esityksessä kuvatun sovelluksen hyödyntäminen edellyttää toisaalta henkilötietojen keräämistä sitä käyttäviltä ihmisiltä. Ihmisten lähikontaktit liittyvät vahvasti heidän yksityiselämäänsä. Henkilöiden terveydentilaan liittyvien tietojen osalta kysymys on arkaluontoisista tiedoista, joiden käsittelyyn liittyy erityisiä riskejä. Tietojen kerääminen olisi poikkeuksellisen laajamittaista, sillä sovelluksen terveyshyödyt tulevat esityksenkin perusteella esille vain, jos riittävän suuri osa väestöstä ottaa sovelluksen käyttöön.

Esityksen jatkovalmistelussa on edellä lausuttu huomioon ottaen huolehdittava siitä, ettei yksityisyyteen ja henkilötietojen suojaan puututa enemmän kuin on välttämätöntä sovelluksella saavutettavien terveyshyötyjen toteuttamiseksi. Sovellusta käyttöönotettaessa ja sen tuottamia tietoja hyödynnettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota myös syrjimättömyyteen sekä lasten ja muiden erityisryhmien asemaan. Näiden yleisten näkökohtien ohella jatkovalmistelussa on syytä lisäksi kiinnittää erityistä huomiota seuraaviin näkökohtiin.

Esityksen perusteella sovelluksen käyttö nojautuisi henkilöiden suostumukseen. Sovelluksen avulla käsiteltävät terveydentilatiedot ovat EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, joiden käsittely on sallittu vain 9 artiklan 2 kohdassa mainituilla perusteilla. Rekisteröidyn nimenomainen suostumus on yksi asetuksen sallima peruste. Korkein hallinto-oikeus toteaa kuitenkin, että suostumuksen tulee täyttää tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 11 kohdassa, 6 artiklan 1 kohdan a alakohdassa, 7 artiklassa sekä 9 artiklan 2 kohdassa säädetty vaatimukset. Suostumuksen on oltava vapaaehtoinen, yksilöity, tietoinen ja yksiselitteinen. Lainsäädäntöä voidaan tarvita sen varmistamiseksi, ettei vapaaehtoiseen suostumukseen perustuvaa sovelluksen käyttöä aseteta edellytykseksi pääsulle yleisille paikoille, mukaan lukien esimerkiksi kaupat ja kulkuvälineet, tai esimerkiksi työpaikoille ja kouluihin. Suostumus on EU:n tietosuoja-asetuksen nojalla mahdollista myös peruuttaa.

Esityksessä onkin jo hahmoteltu yleisellä tasolla sovelluksen käyttöönoton edellyttämiä lainsäädäntötoimia. Tähän liittyen korkein hallinto-oikeus toteaa, että muun ohella henkilötietojen keräämisestä ja käsittelemisestä samoin kuin rekisterinpitäjästä ja henkilötietojen luovuttamisesta sekä henkilötietojen säilyttämisajasta ja hävittämisestä tulee säätää lailla. Myös sovelluksella kerättävien tietojen hyödyntäminen edellyttää täsmällistä lainsäädäntöä. Perusteltuna voidaan pitää tällaisen sääntelyn sisällyttämistä tartuntatautilakiin. Tietojen käsittelyn poikkeuksellisuus, tilapäisyys sekä EU:n tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu käyttötarkoitussidonnaisuus tulee muutoinkin varmistaa säädösperusteisesti. Esitetty tietojen kerääminen ja hyödyntäminen on syytä selkeästi rajata sen perusteena olevaan poikkeukselliseen tarpeeseen.

Jäljityssovelluksen toiminnallisista periaatteista esityksessä todetun perusteella tietojen käsittelyn minimoinnin periaate on otettu hyvin huomioon. Lainsäädännöllä tulisi vielä turvata, että sovellus ei teknisen ratkaisun, lokituslogiikan tai vastaavan syyn takia tosiasiallisesti kerää enemmän tietoja eikä säilytä niitä pidempään kuin on käyttötarkoituksen vuoksi välttämätöntä.

Lausunnon ovat valmistelleet oikeusneuvokset Petri Helander ja Juha Lavapuro. Lausunto on käsitelty korkeimman hallinto-oikeuden kansliaistunnossa 4.5.2020.

Presidentti   Kari Kuusiniemi

Kansliapäällikkö   Emil Waris

Waris Emil
Korkein hallinto-oikeus